

EL RETAULE MAJOR DE LA PRIORAL DE SANT PERE DE REUS

Marc Ferran

Conservador de l'IMMR

L'any 1543, un cop la nova prioral de sant Pere de Reus va ser oberta al culte, el Consell de la Vila va iniciar els passos per cobrir l'altar major amb un nou retaule que estigués a l'alçada de la nova església. Però no va ser fins el 1576 que es començà el retaule que finalment va presidir durant quatre-cents anys el presbiteri de la nova església i que serà considerat una de les obres més emblemàtiques de la imatgeria religiosa dels segles XVI i XVII realitzades a Catalunya.

En el seu procés constructiu, que fou llarg i accidentat entre 1576 i 1634, hi van participar alguns dels artistes més importants que en aquell moment treballaven al Principat. El conjunt va ser gestat en dues parts. La primera s'inicià el 1576, quan Pietro Paolo de Montalbergo i Isaac Hermes dissenyaren un retaule de dos cossos que es recolzaven sobre un basament de pedra i el bancal, coronats per un àtic i dividit verticalment per set carrers. Sota la seva direcció, Pere Girart va dibuixar-ne la traça i va realitzar la talla de l'estructura. Les escultures que s'hi van instal·lar foren realitzades per Gaspar Huguet que a la seva mort va ser substituït per Agustí Pujol I, mentre que les sis taules i dos medallons van ser pintats per Isaac Hermes. El 1593 el retaule encara estava inacabat. Li mancava encara la difícil tasca de la dauradura i policromia de tota l'estructura de fusta i les escultures que s'hi allotjaven.

El 1623, encara sense daurar i policromar, el Consell de la Vila va decidir ampliar-lo amb un tercer cos dedicat al *Crist Redemptor*, que seria intercalat entre el primer i el segon pis. Aquest va ser projectat i realitzat per Agustí Pujol II, una de les figures cabdals de la imatgeria barroca catalana, que es féu càrrec tant de l'estructura com de les noves escultures. Pujo va morir abans de poder enllestir la feina encomanda. Va ser Rafael Rocafort, un tallista amb bon ofici que seguint el disseny del mateix Pujol, va realitzar-ne el nou sagrari i algunes petites talles que restaven pendents de l'encàrrec. Aquesta nova ampliació s'acabà amb la instal·lació de les dues taules anònimes i la dauradura realitzada per Francesc Sabater, Acaci Hortonedà, Joan Olives i Pere Torner, que el 1633 dauraria el sagrari.

L'obra acabada, que amidava 21,60 metres d'alçada per 11,80 d'amplada, s'alçava sobre un pedestal de pedra on es recolzaven el bancal i els tres cossos principals coronats per l'àtic. Verticalment es dividia en set carrers, i tot el conjunt era organitzat en dues meitats simètriques.

En el carrer de l'eix principal hi havien les escultures principals: *sant Pere in cathedra* i *la Mare de Déu amb el Nen*, obres de Pere Girart i *Jesucrist Salvador*, en la fornícula central de l'ampliació, realitzada per Agustí Pujol II. Al bancal hi corresponia el sagrari i a l'àtic un Calvari. Els dos carrers que flanquejaven el principal presentaven escultures amb imatges d'apòstols i altres sants encaixades dintre de fornícules de fons pla i sostre cilíndric. Els dos carrers extrems tenien el seu pla oblic i plegat endavant respecte al de la resta del retaule i hostatjaven talles més petites de sants i apòstols en dues fornícules superposades. En el bancal hi havia quatre plafons en alt relleu que representaven els quatre evangelistes. El dos carrers restants eren ocupats per dues taules pintades en cada pis on es representaven escenes de la vida de sant Pere. Les taules que Isaac Hermes va pintar entre 1592 i 1593 eren *Curació del paralític* i *Crist caminant sobre l'aigua* per al

bancal, *Caiguda i mort de Simó el Mag* i *Crucifixió de sant Pere* per al primer cos i *Lavatori dels peus* i *Alliberament miraculós de sant Pere* per al tercer cos. En l'ampliació es van instal·lar al segon pis *Càstig d'Ananies i Safir* i *Quo vadis Domine?* ambdues pintades cap el 1631 de les quals es desconeix qui va ser l'autor. El conjunt pictòric es completava amb dues taules el·líptiques d'Hermes que coronaven els carrers extrems amb la representació de *l'Àngel* i *l'Anunciació*.

El retaule va presidir el presbiteri de la Prioral de sant Pere al llarg de tres-cents anys, fins que el 1936 va ser desmuntat per Pere Rius i Salvador Vilaseca per protegir-lo dels aldarulls que es van produir durant els primers mesos de la guerra civil. Però, paradoxalment, fou el bàndol que enarborava la bandera de la croada i rebia la benedicció de l'església qui va infligir-hi els danys més irreparables. El retaule, conjuntament amb altres objectes i obres recuperats de la Prioral, van ser traslladats als magatzems que el Museu havia instal·lat a la casa Gay Borràs. Malauradament, però, foren greument afectats pels bombardejos que l'aviació feixista va realitzar sobre la població civil reusenca a començaments de 1938. Tot i així, es va poder salvar una part de la imatgeria i la totalitat de les taules que en formaven part exceptuant la pintura el·líptica de *l'Àngel*, i que avui es conserven en el museu i en la mateixa prioral de sant Pere.

Retaule Major de Sant Pere (c.1920)